

ІННОВАТИЗАЦІЯ ТА СТАНДАРТИЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ У КООРДИНАТАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» НААНУ
saykiev@ukr.net — <https://orcid.org/0000-0002-9874-4926>

***Анотація.** У статті досліджені тенденції інноватизації та стандартизації економіки України на етапі формування орієнтованого на державно-приватне партнерство інформаційного суспільства – передумови оптимального поєднання ринкового саморегулювання економічних відносин суб'єктів господарювання та державного регулювання макроекономічних процесів.*

Ключові слова: інновації, стандарти, національна інноваційна система, економіка, державне регулювання, ринкове саморегулювання, державно-приватне партнерство, інформаційне суспільство.

Innovation and standardization of the economy in the coordinates of the information society

***Abstract** The article examines the trends of innovation and standardization of the economy of Ukraine at the stage of formation of public-private partnership of the information society - the prerequisites for optimal combination of market self-regulation of economic relations of economic entities and state regulation of macroeconomic processes.*

Keywords: innovations, standards, national innovation system, economy, state regulation, market self-regulation, public-private partnership, information society.

Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» (№ 722, 2019 р.) є продовженням пошуку відповідей на виклики часу, визначених Резолюцією Генеральної Асамблеї від 25 вересня 2015 р. 70/1 «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року», де серед 17 Цілей і 169 завдань сталого розвитку ключове місце займали інновації, стандарти, партнерство (у т.ч. державно-приватне), механізми регулювання, інформаційно-комунікаційні технології. Тут важливо наголосити на тому, що дані цілі були визначені в Угоді про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (Ратифікована Законом України № 1678, 2014 р.).

На створення підприємствами конкурентних переваг шляхом знаходження унікальної стратегії та випереджальної інноватизації (у конкуренції головна роль у інноваціях і змінах) орієнтував у своїх працях М. Портер [1, с. 39]. Саме його праці у 1997 р. були покладені у підвалини розроблення типової моделі Національної інноваційної системи (National Innovation Systems – NIS), ініційованої Організацією економічного співробітництва і розвитку. Модель NIS практично втілена у країнах ЄС.

Актуальність інноваційного шляху економіки України визнана ще у 1991 р. Верховною Радою України «Про основні напрями економічної політики України в умовах незалежності» (постанова № 1698): створення інноваційних підприємств (без узгодження із стандартизацією та інформатизацією). До того ж, прийнятий у 1991 р. Закон України «Про інвестиційну діяльність» (№ 1560) розглядав інноваційну діяльність лише як підлеглу форму інвестиційної діяльності. Привертає також увагу той факт, що Закон № 1560 чітко орієнтований на стандарти та державно-приватне партнерство, тоді як у Закону України «Про інноваційну діяльність» (№ 40, 2002 р.) аналогічна орієнтація взагалі відсутня. Прийняті у 1998 р. Закони «Про Національну програму інформатизації» (№ 74) та «Про Концепцію Національної програми інформатизації» (№ 75) не згадували про інновації, стандарти та партнерство.

Концепція науково-технологічного та інноваційного розвитку України (Постанова Верховної Ради України № 916, 1999 р.) схематично визначила інноваційні пріоритети держави, але орієнтири на інформатизацію та партнерство свого розвитку поки не отримали. Рекомендації парламентських слухань на тему: «Національна інноваційна система України: проблеми формування та реалізації» (постанова Верховної Ради України № 1244, 2007 р.) наголосили на тому, що на відміну від розвинутих країн в Україні ще не створено національну інноваційну систему; інноваційна діяльність характеризується структурною деформованістю, інституційною неповнотою, неузгодженістю та незбалансованістю технологічних, економічних і соціально-ціннісних аспектів. Серед причин таких

недоліків у формуванні національної інноваційної системи Рекомендації виділили: відсутність стратегії переходу України до інноваційної моделі розвитку, неналежне використання методів наукового планування на всіх рівнях управління (системного аналізу, прогнозування, оптимізації, програмно-цільових методів управління тощо), недостатній рівень інноваційної культури працівників органів державної влади; гальмування створення єдиної системи інноваційного моделювання за наявності всіх її складових (інституційних, організаційних і нормативно-правових). Проте, у даному акті не були зроблені акценти на питаннях високої стандартизації, інформаційного суспільства тощо. Тому донині в Україні не отримали свого завершення процеси формування національної інноваційної системи та підвалин інформаційного суспільства на рівнях виробництва та державного регулювання.

П.Друкер стверджував, що через те, що сучасну економіку формує новий «основний ресурс» – інформація, яка радикально відрізняється від інших ресурсів, не входячи до категорії обмежених, то необхідно їй кардинально переглянути як економічну теорію, так і ключові уявлення менеджменту [2, с. 39]. Прийнята у 2000 р. Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства (ОХ ГІС) чітко пов'язала ланцюгу цілей «інновації-стандарти-партнерство-регулювання-інформація». У 2003 р. ЄС запровадила модель Політики національного інформаційного суспільства: Nation Information Society Policies (NISP). Закон України № 537 «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» реалізує цілі ГІС. Тобто, координати ГІС й стають орієнтирами розвитку.

На сьогодні в Україні робиться суттєвий наголос на питання децентралізації. Цілком зрозуміло, що повноцінне його вирішення питання потребує узгодження з Правовим господарським порядком (ст. 5.1 Господарського кодексу України формує його на основі оптимального поєднання державного регулювання макроекономічних процесів та ринкового саморегулювання економічних відносин суб'єктів господарювання). При цьому слід зважити на те, що ст. 11.5 кодексу виключає можливість надання передбачених законом пільг та переваг у здійсненні господарської діяльності тим суб'єктам господарювання, які не враховують суспільні інтереси, відображені в програмних документах економічного і соціального розвитку (ст. 12.2 кодексу основними засобами регулюючого впливу держави на діяльність суб'єктів господарювання визнала технічне регулювання; надання дотацій, компенсацій, цільових інновацій та субсидій; ст. 48 і ст. 329.1: держава стимулює інноваційну діяльність і гарантує суб'єктам інноваційної діяльності підтримку інноваційних програм і проектів, спрямованих на реалізацію економічної та соціальної політики держави). Що стосується державно-приватного партнерства, ст. 406 кодексу пов'язує його з концесією, а Закон України «Про концесію» (№ 155, 2019 р.) до переліку концесієдавців (ст. 7.1) віднесла Національну академію наук України та національні галузеві академії наук (інноваційне проектування на засадах міжнародних стандартів).

Висновки: проведений вище аналіз дозволяє зробити наступні висновки та пропозиції:

- 1) реалізації пріоритетів сталого розвитку України потребує інноваційної модернізації кожного структурного елементу даного розвитку (соціального-екологічного-економічного) та їх комбінування;
- 2) інноваційний розвиток економіки України генетично обумовлений оптимальністю поєднання макро- та мікроекономіки, яке реалізується через поглиблення і розширення механізмів партнерства;
- 3) формування національної інноваційної системи України повинно відбуватися паралельно з адаптуванням сучасних міжнародних стандартів до пріоритетних виробничих та управлінських сфер;
- 4) входження України до переліку країн-учасників Глобального інформаційного суспільства практично недосяжне без попереднього введення в дію сучасної національної інноваційної системи;
- 5) процес подолання недоліків у формуванні інноваційної моделі економічного розвитку має розгортатися від створення сприятливих умов функціонування-розвитку науково-освітньої сфери.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Портер М. Международная конкуренция / М. Портер ; Пер. с англ. – М.: Междунар. отношения, 1993. – 896 с.
2. Друкер, Питер, Ф. Менеджмент. Вызовы XXI века. / Питер, Ф. Друкер ; Пер. с англ.: – М.: «Манн, Иванов и Фербер», 2012. – 256 с.

Юшин Сергій Олександрович, доктор економічних наук, професор, головний науковий співробітник, Національний науковий центр „Інститут аграрної економіки”, Київ, email: saykiev@ukr.net — <https://orcid.org/0000-0002-9874-4926>

Yushin Sergey O. – doctor of economics, Professor, Chief Researcher, National Research Center "Institute of Agrarian Economics", Kyiv,, e-mail: saykiev@ukr.net — <https://orcid.org/0000-0002-9874-4926>